

Г. І. Пуїо

аспірантка

кафедра політології і державного управління УжНУ

57/57, вул. Данила Галицького, м. Мукачево, 89600, Україна

Тел.: (066) 813-44-34. E-mail: pujo-galina@rambler.ru

ВПЛИВ ЗОВНІШНІХ МІГРАЦІЙ НА СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ ПРОЦЕСИ В КРАЇНАХ ЄС

Міграція — складний багатоетапний процес. В епоху глобалізації та науково-технічного прогресу зважена міграційна політика є запорукою успіху країни на міжнародній арені. Як і на початку XIX століття, Франція, Німеччина, Велика Британія залишаються одними з найбільш затребуваних країн для мігрантів. Однак, незважаючи на беззаперечний досвід, їх політика в даній сфері сприймається неоднозначно.

Розглянуто основні напрями впливу міграційних процесів на суспільно-політичну ситуацію в країнах ЄС. Вивчено основні принципи, види та інструменти міграційної політики. Проаналізовано механізми та засоби, спрямовані на інтеграцію іммігрантів та їхніх нащадків у культурний, соціальний і політичний простір.

Ключові слова: імміграція, міграційна політика, національна ідентичність, мультикультуралізм, Франція, Німеччина, Велика Британія.

Міграція — характерне явище для Європи. В процесі становлення ЄС як інтеграційного об'єднання характер і значення міграцій для його країн-членів змінювалися в залежності від внутрішніх потреб та зовнішніх чинників. Водночас процеси глобалізації стимулюють інтенсивний розвиток міжнародної міграції, що в свою чергу сприяє неконтрольованим та конфліктним з точки зору суспільних відносин трансформаційним процесам. Інтенсивність сучасних міграційних процесів сприяє загостренню суспільно-політичної полеміки з питань їх регулювання.

Питання впливу міграцій на політичний розвиток країн ЄС розглядаються в працях багатьох зарубіжних та вітчизняних науковців, зокрема І. Валлерстайна [4], М. Саттеруейта [13], Дж. Фрідмана [16], А. Коляндра [7], Дж. Лоуренса [8], В. Малахова [9], О. Трофимової [15] та ін.

Мета статті — окреслення основних напрямів впливу зовнішньої міграції на розвиток суспільно-політичних процесів у країнах ЄС.

Зростання частки мігрантів, що в'їхали до ЄС з метою отримання прибутку, призводило до збільшення соціальних витрат за умов розриву між їх кількістю та потребами економічного розвитку. Водночас спостерігалось суттєве загострення суспільних проблем, пов'язаних з ускладненням відносин між місцевими громадами та «іноетнічними» спільнотами у місцях їх компактного розселення.

Сучасний стан проблеми, пов'язаних з міграцією, в державах ЄС може бути проілюстрований на прикладах ситуації, яка склалася в трьох най-

більших країнах ЄС — Франції, Німеччині та Великій Британії, в яких налічується найбільша кількість зовнішніх мігрантів з країн, що розвиваються.

На початку XXI ст., як і протягом усього XX ст., Франція розглядалась мігрантами як одна з найбажаніших країн. Розквіт промисловості, успіхи у фінансовому секторі, високий статус на міжнародній політичній арені, широкий спектр можливостей і райдужні перспективи для різних сфер суспільного життя (у т. ч. культури та мистецтв), а головне — реальна можливість вільно, без обмежень і прив'язок до усталених норм проявляти сутність та нове бачення стали одним із визначальних факторів для розвитку французького суспільства в цілому.

В той же час демократичні цінності та ідеали рівності, які є символами французької державності, на практиці виявляються спалюваними через реалізацію політики «*подвійних стандартів*» відносно мігрантів. Усе частіше французьке суспільство постає в образі цинічної моделі демократії. Гострі соціальні катаклізми, від яких потерпає країна, спровоковані низкою причин, утім через недолуге законодавство та відсутність рівних умов найбільш чітко це відчувають іммігранти.

З-поміж європейських країн саме у Франції мешкає найбільша кількість іммігрантів-мусульман та їх нащадків, точну кількість яких визначити практично неможливо. Вважається, що в передмістях Парижу проживає декілька мільйонів іммігрантів, а кількість нелегалів складає більше 3 млн осіб [1].

За часів свого президентства Н. Саркозі зробив низку заяв, у тому числі про зв'язок між міграцією та зростанням злочинності, про прагнення вдвічі зменшити кількість прийнятих іммігрантів, а також про наміри скасувати чи обмежити соціальну допомогу мігрантам, змінити умови отримання іноземцями пенсії за віком, примусити безробітних іммігрантів до суспільно корисної праці. Як стверджував Н. Саркозі, французька система суспільної інтеграції виявилася неефективною. Н. Саркозі гостро критикував «проведення релігійних обрядів на вулиці» та «прагнення навертати інших у свою віру на території Франції». Н. Саркозі стверджував, що під загрозою опинилися самі базові цінності французького суспільства, включаючи спосіб життя, рівність між чоловіком і жінкою, вільне відвідування дівчатами шкіл, та зрештою уявлення про Францію як про світську країну [12].

З початком «арабської весни» (2011 р.) французькі офіційні кола були навіть змушені вдатися до погроз, що за потреби Франція може призупинити свою участь у Шенгенській угоді на невизначений термін — аж до внесення до неї необхідних змін, оскільки механізм контролю над міграціями виявив нездатність відповісти на сучасні виклики та запобігти притоку неконтрольованої імміграції [11].

Скандал у зв'язку з депортацією цілих таборів циган до Румунії (2010 р.) спричинив критику дій французького уряду з боку інших країн ЄС, що продемонструвало слабкість ліберально-демократичних принципів у контексті потреб гарантування безпеки суспільства. У 2006 р. французький парламент суттєво ускладнив процедуру в'їзду до Франції з метою постій-

ного проживання, залишивши без обмежень лише в'їзд для громадян країн-членів ЄС. Щодо інших категорій мігрантів, пільги були залишені лише для кваліфікованих фахівців, для яких передбачений трирічний випробувальний термін. Для некваліфікованих працівників можливість в'їзду зумовлена конкретними потребами секторів французької економіки.

Розроблений французьким урядом закон «Про вибіркову імміграцію» вимагає від іммігрантів з-поза меж ЄС підписання контракту, який зобов'язує вивчити французьку мову та поважати моральні принципи Французької Республіки. Закон суттєво ускладнив возз'єднання родин, збільшив терміни очікування дозволів та скасував практику автоматичного отримання громадянства усіма, хто мешкає в країні більше десяти років. Відповідаючи критикам закону, які називали закон расистським, Н. Саркозі аргументував рішення влади намірами привести французьке законодавство у відповідність з практикою інших країн та запобігти новим заворушенням у районах, заселених вихідцями з Африки та країн Близького Сходу, які неспроможні інтегруватися до французького суспільства [11].

У порівнянні з міграційною ситуацією у Франції міграційні проблеми Німеччини мають схожі витоки. Після Другої світової війни Німеччина почала активно залучати іноземну робочу силу. Спочатку для задоволення потреб у дешевій робочій силі вистачало етнічних німців, які переїздили з низки країн Центральної Європи через депортацію або втікали зі східної Німеччини з політичних мотивів.

Однак у 1950-х рр. дефіцит трудових резервів став знову відчутним. Для задоволення потреб експортно-орієнтованої промисловості німецькі підприємці почали залучати низькокваліфікованих працівників з країн Південної Європи. Це спричинило появу в ФРН значної кількості «гастарбайтерів». Мігрантів-гастарбайтерів вважали тимчасовою робочою силою, а не іммігрантами в сучасному розумінні цього поняття. Тобто іноземні працівники вважалися гостями, що мають повертатися назад до своїх країн, коли потреба в них відпаде.

З середини 1970-х рр. збільшення кількості іммігрантів відбувалося головним чином через возз'єднання сімей, а згодом — через збільшення кількості біженців. Як відзначає керівник аналітичного центру Stratfor Дж. Фрідман, німці зіткнулися з непередбаченою проблемою тоді, коли мігранти «перетворилися з тимчасової меншини на постійно присутнє співтовариство». Спочатку вони «не хотіли, щоб мігранти стали частиною Німеччини». Але якщо вони вже залишилися, Берлін виявив намір «зробити їх лояльними» до держави перебування [16].

Застосована урядами ФРН політика часткової сегрегації ставила за мету стимулювання повернення працівників та їх родин до країн походження (практика циклічної міграції), але вона виявилася неефективною. Спроби заохочувати повернення іноземних робітників на батьківщину спричиняли критику з боку активістів рухів захисту прав людини та боротьби з расовою і релігійною дискримінацією.

Оскільки автохтонне населення Німеччини скорочується, а в іммігрантських родинах спостерігається позитивна демографічна динаміка, очіку-

ється, що проблеми та ускладнення, пов'язані з мігрантами, мають сталу тенденцію до загострення. За прогнозами Федерального бюро статистики ФРН, до 2050 р. населення країни може скоротитися приблизно на 15 % — до 69–74 млн осіб, і якщо імміграція триватиме тими темпами, які спостерігалися в 2000-х рр. та зберігатимуться високі темпи народжуваності в мусульманських громадах, Німеччина має шанс перетворитися на країну, в якій домінуватимуть мусульмани [19].

Для сучасної Німеччини гострою політичною проблемою стало свідоме небажання чисельних верств іммігрантів інтегруватися до німецького суспільства, приймати його цінності та норми. Про це зокрема свідчить велика кількість емігрантських навчальних закладів, у яких навіть не вивчається німецька мова. Спостерігаються активізація діяльності екстремістських ісламських релігійних проповідників та угруповань салафітів, поширення ісламських релігійних центрів. Почастішали випадки переобладнання збанкрутілих християнських церков на мечеті.

Про зростання політичного напруження свідчили численні заяви та закиди представників уряду, які кінець кінцем визнали *неефективність міграційної та інтеграційної політики* Німеччини. За словами канцлера ФРН А. Меркель, «німецький підхід базувався на мультикультуралізмі та на повазі одне до одного, але він зазнав цілковитої невдачі». Мігранти, що приїждять до Німеччини, мають розмовляти німецькою мовою, і «тільки тоді вони зможуть інтегруватися до суспільства» [10]. Проте головний акцент у заявах А. Меркель все ж стосувався захисту світоглядних цінностей німецького суспільства. На з'їзді молодіжного крила Християнсько-демократичного союзу (жовтень 2010 р.) вона чітко наголосила, що «цінності, котрі представляє іслам, мають співвідноситися з нашою конституцією. Тут діє конституція, а не закони шаріату. Для тих, хто з цим не згоден, тут нема місця». А. Меркель була навіть змушена визнати, що німці залишаються прихильниками християнських цінностей, й що базові умови життя в країні дозволяють німецькому суспільству вимагати від іммігрантів оволодіння німецькою мовою та відмови від певних звичок [6].

Істотну проблему безпекового характеру в європейських країнах становить розширення діяльності радикальних ісламських угруповань, насамперед салафітів, які ведуть активну агітацію та вербовку активістів. Окрім внутрішньополітичних чинників урядова політика ФРН зазнає певного тиску і з боку офіційних кіл Туреччини, які традиційно виявляють чутливість до становища турецької діаспори, що є найчисельнішою мусульманською громадою Німеччини. Зазначимо, що президент Туреччини Р. Т. Ердоган публічно закликав німецьких турків до інтеграції в німецьке суспільство, але застеріг їх проти асиміляції (публічний виступ перед турецькою громадою в Дюсельдорфі, 28.02.2011 р.). Пообіцявши підтримку особам турецького походження, які відмовилися від турецького громадянства на користь громадянства іншої країни, Ердоган оголосив про намір турецького уряду запровадити для закордонних турків так звані «сині картки», еквівалентні турецькому паспорту, що забезпечуватимуть їх власникам політичні права на території Туреччини.

Запровадження жорстких обмежень для претендентів на легальний в'їзд до ФРН за законами про імміграцію 2006–2007 рр. (вимоги щодо знання мови, визначення правил перебування, застосування принципу інтеграції іноземців) призвело до скорочення кількості прибульців з-поза меж ЄС. Внесені поправки базувалися на 11 директивах ЄС щодо прав іноземних громадян, нормативів безпеки та передбачали корегування інших законів (про перебування, трудову діяльність, про право на вільне переміщення та проживання, про біженців, про міграційний облік та про громадянство).

Проте ці нововведення суттєво не поліпшили порядок найму іноземних спеціалістів, на якому наполягали німецькі підприємці. Для залучення іноземних фахівців підприємці мають довести наявність особливої економічної доцільності чи регіональної потреби та відповідних джерел фінансування. Втім, залишалися не вирішеними суттєві проблеми і з визнанням іноземних дипломів, які ускладнювали підтвердження кваліфікації спеціалістів з країн, що не входять до ЄС та ОЕСР. Як наслідок, у 2008 р., уперше за 24 роки, кількість іммігрантів, що прибули з метою постійного проживання до ФРН (682 тис.), була меншою за кількість тих, що виїхали з країни (738 тис.). Водночас суттєво зросла кількість претендентів на статус біженця, до кінця липня 2015 року влада Німеччини отримала 188 000 заяв з проханням про притулок — на 15 416 більше, ніж за цілий 2014 рік. Конфлікт у Сирії й надалі залишається найбільшим двигуном міграції. Однак невпинне насильство в Афганістані та Еритреї, бідність у Косово штовхають людей до пошуків кращої долі за кордоном.

Значні сподівання щодо виправлення ситуації покладаються на закон про «синю карту» від 1 серпня 2012 р., який спрощує в'їзд до Німеччини фахівців з математики, інформаційних технологій (ІТ), природничих та технічних наук (за умов гарантованої зарплати в обсязі не менше €46400 на рік) та інженерів, лікарів та спеціалістів з інформатики (за умов мінімальної річної зарплати в €36192).

У Великій Британії основна маса мігрантів походить з колишніх володінь Британської імперії в Азії (Пакистану, Індії, Бангладеш), Африці (ПАР, Кенія, Уганда та ін.), Вест-Індії, а також з Китаю та країн Центральної та Східної Європи. З метою захисту прав іммігрантів та сприяння рівним можливостям було створено Комісію з расової рівності, яка згодом дістала назву Комісії з громадянської рівності та прав людини. Хоча британське законодавство не визнає позитивної дискримінації, впровадження політики плюралізму супроводжувалося фактичним застосуванням окремих елементів етнічного квотування [9].

За даними перепису населення 2001 р. 7,53 % мешканців Великої Британії (4,3 млн осіб) народилися поза межами країни. В 1991 р. ця пропорція становила 5,75 % населення [7].

Значення збурення в британському суспільстві спричинили теракти, скоєні ісламськими екстремістами в Лондоні (2005 р.). В 2008 р. Королівський інститут об'єднаних служб з оборонних та безпекових досліджень (Royal United Services Institute for Defence and Security Studies) у своїй до-

повіді визнав, що через неспроможність уряду впоратися з проблемою іммігрантів, які не бажають асимілюватися, Велика Британія перетворилася на легку ціль для терористів. В доповіді вказувалося на недоречну повагу до мультикультуралізму з боку уряду та містилося порівняння ситуації в країні зі станом, що передував Першій світовій війні: «Втрата країною впевненості в своїх силах контрастує з діяльністю її ворогів — ісламських терористів» [3]. Виглядає цікавим загальний висновок доповіді, згідно з яким «фрагментоване постхристиянське суспільство» все більше зазнає розбрату внаслідок різних уявлень щодо власної історії, національних цілей, цінностей та політичної ідентифікації [2; 3].

На 47-й Мюнхенській конференції з питань безпеки (2011 р.) британський прем'єр, лідер Консервативної партії Д. Кемерон назвав політику мультикультуралізму на загал невдалою й закликав відмовитися від толерантності та невтручання в справи тих, хто не сприймає західних норм життя. Д. Кемерон наголошував на потребі перейти до «лібералізму з м'язами», який гарантуватиме формування національної ідентичності на засадах демократії, рівних прав, верховенства закону і свободи слова.

Такий підхід має унеможливити використання багатокультурності як засобу сприяння мусульманським екстремістським течіям та передбачає вигнання ісламських організацій, які ведуть пропагандистську діяльність проти західних ліберальних цінностей [20]. За словами Д. Кемерона, доктрина багатокультурності заохочує до «життя в роз'єднаних, відокремлених одна від одної етнічних общинах», тоді як заради приборкання розповсюдження екстремізму британці потребують чіткішої та більш визначеної національної ідентичності.

В Британії, як і в інших країнах ЄС, соціокультурні наслідки міграційної політики все частіше піддаються критиці та ставляться під сумнів. Принагідно лідер організації Migration Watch Е. Грін стверджував, що «імміграція не може і не повинна тривати такими темпами... й чи потрібні країні ще п'ять мільйонів іммігрантів за умов, коли вони не інтегруються з суспільством?» [7].

Інша важлива обставина, яка загострила дискусію щодо міграційних проблем, полягала в стрімкому зростанні кількості трудових мігрантів з країн Центральної та Східної Європи, які мали право на одержання соціальних виплат. У 2013 р. чистий приток населення до Великої Британії з-поза меж ЄС становив 30 тис. осіб, а наплив мігрантів з країн ЄС порівняно з попереднім роком виріс з 72 тис. до 106 тис.

Критики політики уряду з боку правих угруповань застерігали, що така тенденція веде до зростання рівня безробіття серед корінних мешканців та деформує структуру ринку праці. У відповідь прем'єр Д. Кемерон підтримав застосування обмежень щодо сімей працюючих мігрантів. З 2014 р. правом на соціальні виплати по безробіттю та податкові кредити для сімей з дітьми можуть скористатися лише ті громадяни ЄС, які мешкають у Великій Британії впродовж трьох місяців. Проте ці заходи навряд чи здатні загальмувати імміграцію, яка впродовж 2014 р. зросла на 40 %. За останніми ж оцінками, щорічно до країни приїждить до 260 тис. мігрантів.

За прогнозами, в разі збереження рівня та темпів імміграції, які встановилися на початку 2000-х рр., в 2050 р. населення іноземного походження в країнах Західної Європи, незалежно від формулювань, якими воно позначається в різних країнах регіону, може сягнути до 30 % від загальної кількості населення.

За оцінками М. Саттеруейта, у разі збереження окреслених тенденцій рівень імміграції (показник частки населення іммігрантського походження) до 2030 р. може сягнути 18,2 % у Німеччині та 27,7 % у Нідерландах, а в 2050 р. може становити відповідно 23,6 % у Німеччині та 32,8 % в Нідерландах [13].

Вказана тенденція зумовлена збігом значних кількісних об'ємів імміграції, високого рівня народжуваності та відносно молодого віку приїжджиків, що сприяє вкрай швидкому зростанню іноетнічного населення. При цьому значна за кількісними показниками імміграція вкупі зі значно вищими темпами зростання населення іноземного походження *трансформують структуру і склад суспільства європейських країн*. І хоча в перспективних розрахунках враховуються іноземці-мігранти як з інших країн Європи, так і з держав, що знаходяться поза її межами, обсяг населення європейського походження, яке традиційно становить близько половини всіх іноземців у таких країнах, як Нідерланди чи Бельгія, зростатиме лише недовгий час і в незначних пропорціях, аж до його кількісної стабілізації. Більшість прогнозів також сходяться на тому, що високі показники народжуваності серед іммігрантського населення теж будуть поступово, і в деяких випадках досить різко скорочуватися, наближаючись до показників, які спостерігаються у місцевого населення. Проте основні зміни у складі населення відбуватимуться за рахунок нових хвиль міграцій.

Варіанти прогнозу, що ґрунтуються на «нульовій міграції», показують, що зростання населення іноземного походження буде в такому випадку досить незначним. Однак якщо імміграція в розвинені країни залишиться на тому ж рівні, який спостерігався в 2000-х рр., «етнічний і соціальний склад більшості країн Західної Європи і США зміниться радикально і назавжди» [13].

Ще більш вражаючими виглядають розрахунки І. Валлерстайна. Спираючись на соціально-демографічні прогнози ООН, за якими в разі відсутності збільшення імміграції між 1995-м та 2050-м рр. в Італії населення працездатного віку скоротиться з 39 до 22 млн осіб, а Німеччини — з 56 до 43 млн, І. Валлерстайн доводить, що для утримання співвідношення між працюючими та пенсіонерами в пропорції 4:1 Італія має приймати не 350 тис., а 2,2 млн осіб на рік, а Німеччина — не 500 тис., як прогнозують експерти ООН, а 3,4 млн осіб щорічно [4].

За поширеними попередніми оцінками, в разі збереження теперішніх тенденцій, до середини ХХІ ст. в ЄС налічуватиметься від 80 до 100 млн іммігрантів та їхніх нащадків. За цих обставин європейські суспільства все більше набуватимуть мультицивілізаційного характеру. При цьому, як відзначають європейські дослідники, зростаюча кількість іммігрантів, активізація діяльності іммігрантських громад та суміжні конфліктогенні чин-

ники призводять до дискредитації таких понять, як «успішна інтеграція», «позитивний іслам», мультикультуралізм тощо [15; 17; 18].

Наслідки невдалої міграційної політики та політики суспільної інтеграції, які стосуються багатьох аспектів політичної, культурної, соціальної, економічної та інших сфер суспільного життя, виглядають невтішними як для ЄС, так і для країн, які формують його зовнішнє оточення. Наявні тенденції та конфлікти, пов'язані з виникненням в середовищі іммігрантів паралельних суспільних інститутів, поставили під сумнів можливості ліберальної демократії впоратися з проблемою багатокультурності, насамперед у контексті міжцивілізаційних та етнорелігійних відносин. Як стверджують окремі експерти, насамперед з політичних партій правого толку, в ряді країн місцеві влада та населення вже неспроможні асимілювати іммігрантів, чисельність яких рік від року зростає. В середньостроковій перспективі це ставить під сумнів як життєздатність ліберально-демократичних устоїв та політичних режимів, так і можливість збереження громадянського миру та стабільності за умов паралельного співіснування різних сегментів суспільства.

Істотним ідеологічним викликом ліберальній демократії стали войовничі течії радикального ісламу, які пропагують неповагу до європейського законодавства та корінного населення з притаманними йому цінностями. До таких течій належать ісламський фундаменталізм, салафізм, джихадизм, чорний расизм та ін. Водночас після терактів у США (2001 р.), Мадриді (2004 р.) та Лондоні (2005 р.), а також численних заворушень і погромів у багатьох містах в європейських країнах поширюється ісламофобія, найбільш послідовними adeptами якої виступають різні течії нових правих. Праві рішуче заперечують появу в своїх країнах територій «дар аль-іслам», де ісламські радикали намагаються встановлювати шаріат та його правові установи (включаючи шаріатські суди та патрулі на вулицях).

Численні масові міські заворушення та теракти у Франції, Німеччині, Великій Британії, Швеції, Бельгії та ін. країнах спричинили в суспільстві посилення відчуття небезпеки, пов'язане зі зростанням чисельності та посиленням впливу іммігрантських громад, а також сумніви в ефективності дій правоохоронних органів. Оскільки політичні та культурні уподобання та настрої населення безпосередньо впливають на визначення державних інтересів та засад суспільного устрою, зростаюча кількість іншокультурних мешканців становить безпосередню загрозу національній безпеці як окремих європейських країн, так і ЄС у цілому. Соціально-демографічні зміни та культурно-цивілізаційна строкатість суспільства прискорюватимуть формування нових елементів ідентичності, які мають тенденцію до посилення конфронтаційних ознак. За таких обставин в країнах ЄС можливе не лише посилення сепаратизму, загострення автономістських вимог з боку окремих територій, але й загострення етнічних та етнорелігійних конфліктів.

Список літератури

1. Белов И. Журналы: Франция и проблемы иммиграции [Электронный ресурс] / И. Белов // Радио RFI. 03.10.2010. — Режим доступа: <http://www.russian.rfi.fr/node/32309>
2. Британский премьер осудил политику мультикультурализма. 05.02.2011 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.lenta.ru/news/2011/02/05/multicult/>
3. Британцы признали опасность мультикультурности. 15.02.2008 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://lenta.ru/news/2008/02/15/multi/>
4. Валлерстайн И. Замещающая миграция [Электронный ресурс] / И. Валлерстайн // Демоскоп. — Комментарий № 32 от 15 января 2000 г. — Режим доступа: <http://demoscope.ru/weekly/2005/0199/analit05.php>
5. В Германии иностранцев намного меньше, чем выходцев из семей мигрантов [Электронный ресурс] // Deutsche Welle. 11.10.2011. — Режим доступа: <http://www.dw.de/dw/article/0,,15444865,00.html>
6. Германия собирается проводить более жесткую политику в отношении иммигрантов [Электронный ресурс] // Новости иммиграции, эмиграции. 21.10.2010. — Режим доступа: <http://emigrant.name/novostiimmigracii/germaniya-politiku-immigrantov.html>
7. Коляндра А. Британия посчитала иммигрантов [Электронный ресурс] / А. Коляндра // Заграница. — 2005. — № 37 (297). — Режим доступа: <http://www.zagranitsa.info/article.php?new=297&idart=2975>
8. Лоуренс Дж. Как совладать с транснациональным исламом: мусульмане и государство в Западной Европе / Дж. Лоуренс // Прогнозис. — 2007. — № 1 (9). — С. 199–220.
9. Малахов В. После мультикультурализма: Европа и её иммигранты [Электронный ресурс] / В. Малахов. 27.01.2012. — Режим доступа: <http://www.polit.ru/article/2012/01/27/malakhov>
10. Меркель заявила о провале мультикультурализма [Электронный ресурс] // Би-Би-Си. 17.10.2010. — Режим доступа: http://www.bbc.co.uk/russian/international/2010/10/101016_merkel_multiculturalism_failed.shtml
11. Саркози грозит вывести Францию из Шенгена. 12.03.2012 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://kp.ru/daily/25848.5/2818816/>
12. Саркози: Попытка построить мультикультурное общество во Франции провалилась. 11.02.2011 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://korrespondent.net/world/1184999-sarkozi-popytka-postroit-multikulturnoeobshchestvo-vo-francii-provalilas>
13. Саттерзэйт М. Последствия иммиграции: прогнозы и проблематика [Электронный ресурс] / М. Саттерзэйт / Полит.ру. 26 ноября 2005. — Режим доступа: <http://polit.ru/article/2005/11/26/margret/>
14. Степовик М. Население Германии увеличивается третий год подряд [Электронный ресурс] / М. Степовик // Deutsche Welle. 08.01.2014. — Режим доступа: <http://dw.de/p/1AmoU>
15. Трофимова О. Мусульмане и ислам в Западной Европе / О. Трофимова // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 10. — С. 52–62.
16. Фридман Дж. Германия и провал мультикультурализма. 11 сентября 2012 г. [Электронный ресурс] / Дж. Фридман; пер. с англ. А. Маклакова. — Режим доступа: <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page27174.html>
17. Эш Т. Г. Ислам в Европе / Т. Г. Эш // Прогнозис. — 2007. — № 1(9). — С. 185–197.
18. Boukhars A. Islam, Jihadism, and Depolitization in France and Germany / A. Boukhars // International Political Science Review. — 2009. — Vol. 30, No. 3. — P. 297–317.
19. Graupner H. German Population Plunge Expected [Электронный ресурс] / H. Graupner // Deutsche Welle. 07.11.2006. — Режим доступа: <http://www.dw.de/dw/article/0,,2229744,00.html>
20. PM's speech at Munich Security Conference / Government Digital Service. Speech, Cabinet Office, Prime Minister's Office, 10 Downing Street. 5 February 2011 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-speech-at-munich-securityconference>.

References

1. Belov I. «Zhurnaly: Franciya i problemy immigracii.» [Magazines: France and problems of immigration] Accessed October 3, 2010. <http://www.russian.rfi.fr/node/32309>
2. «Britanskij premer osudil politiku multikul'turalizma.» [The British prime minister has condemned to the politician of multiculturalism] Accessed February 5, 2011. <http://www.lenta.ru/news/2011/02/05/multicult/>
3. «Britancy priznali opasnost multikulturnosti.» [British recognized danger of multiculturalism] Accessed February 15, 2008. <http://lenta.ru/news/2008/02/15/multi/>
4. Vallerstajin, I. «Zameshchayushchaya migraciya.» [The replacing migration] Demoskop. Kommentarij № 32 ot 15 yanvarya 2000 g. <http://demoscope.ru/weekly/2005/0199/analit05.php>
5. Deutsche, Welle. «V Germanii inostrancev namnogo men'she, chem vyhodcev iz semej migrantov.» [In Germany it is much less foreigners, than natives of families of migrants] Accessed October 11, 2011. <http://www.dw.de/dw/article/0,,15444865,00.html>
6. Novosti immigracii, ehmigracii. «Germaniya sobiraetsya provodit' bolee zhestkuyu politiku v otnoshenii immigrantov» [Germany is going to pursue more tough policy concerning immigrants] Accessed October 21, 2010. <http://emigrant.name/novostiimmigracii/germaniya-politiku-immigrantov.html>
7. Kolyandr, A. «Britaniya poschitala immigrantov.» [Britain has counted immigrants] Zagranitsa 37 (297) (2005) Accessed <http://www.zagranitsa.info/article.php?new=297&idart=2975>
8. Lourens, Dzh. «Kak sovladat s transnacional'nym islamom : musulmane i gosudarstvo v Zapadnoj Evrope» [How to master transnational Islam: Muslims and the state in Western Europe] Prognosis. № 1 (9) (2007):199–220.
9. Malahov, V. «Posle multikulturalizma: Evropa i ee immigranty.» [After multiculturalism: Europe and its immigrants] Accessed January 27, 2012. <http://www.polit.ru/article/2012/01/27/malakhov>
10. Bi-Bi-Si. «Merkel zayavila o provale multikulturalizma» [Merkel has declared a multiculturalism failure] Accessed October 17, 2010. http://www.bbc.co.uk/russian/international/2010/10/101016_merkel_multiculturalism_failed.shtml
11. «Sarkozi grozit vyvesti Franciyu iz Shengena.» [Sarkozy threatens to bring France out of Schengen] Accessed March 12, 2012. <http://kp.ru/daily/25848.5/2818816/>
12. «Sarkozi: Popytka postroit' mul'tikul'turnoe obshchestvo vo Francii provalilas.» [Sarkozy: Attempt to construct multicultural society in France has failed] Accessed February 11, 2011. <http://korrespondent.net/world/1184999-sarkozi-popytka-postroit-multikulturnoeobshchestvo-vo-francii-provalilas>
13. Satteruehjt, M. «Posledstviya immigracii: prognozy i problematika.» [Immigration consequences: forecasts and perspective] Accessed November 26, 2005. <http://polit.ru/article/2005/11/26/margret/>
14. Stepovik, M. «Naselenie Germanii uvelichivaetsya tretij god podryad.» [The population of Germany increases the third year in a row] Deutsche Welle. Accessed January 08, 2014. <http://dw.de/p/1AmoU>
15. Trofimova, O. «Musulmane i islam v Zapadnoj Evrope.» [Muslims and Islam in the Western Europe] Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya [World economy and international relations]10 (2009): 52–62.
16. Fridman, Dzh. «Germaniya i proval mul'tikul'turalizma.» [Germany and failure of multiculturalism] Accessed September 11, 2012 <http://dialogs.org.ua/ru/cross/page27174.html>
17. Esh, T. G. «Islam v Evrope.» [Islam in Europe] Prognosis. № 1(9) (2007):185–197.
18. Boukhars, A. «Islam, Jihadism, and Depolitization in France and Germany.» International Political Science Review. 30, no. 3 (2009): 297–317.
19. Graupner, H. «German Population Plunge Expected.» Deutsche Welle. Accessed November 07, 2006. <http://www.dw.de/dw/article/0,,2229744,00.html>
20. Government Digital Service. Speech, Cabinet Office, Prime Minister's Office, 10 Downing Street. «PM's speech at Munich Security Conference» Accessed February 5, 2011. <https://www.gov.uk/government/speeches/pms-speech-at-munich-securityconference>

Стаття надійшла до редакції 29.01.2016 р.

Г. И. Пуйо

кафедра политологии и государственного управления УжНУ
57/57, ул. Данила Галицкого, г. Мукачево, 89600, Украина

ВЛИЯНИЕ ВНЕШНИХ МИГРАЦИЙ НА ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В СТРАНАХ ЕС

Резюме

Миграция — это сложный многоэтапный процес. В эпоху глобализации и научно-технического прогресса взвешенная миграционная политика — это залог успеха страны на международной арене. Как и в начале XIX века, Франция, Германия, Великобритания остаются одними из наиболее востребованных стран для мигрантов. Однако, несмотря на бесспорный опыт, часто их политика в данной сфере воспринимается неоднозначно.

Рассмотрены основные направления влияния миграционных процессов на общественно-политическую ситуацию в странах ЕС. Изучены основные принципы, виды и инструменты миграционной политики. Проанализированы механизмы и средства, направленные на интеграцию иммигрантов и их потомков в культурное, социальное и политическое пространство.

Ключевые слова: иммиграция, миграционная политика, национальная идентичность, мультикультурализм, Франция, Германия, Великобритания.

H. I. Puio

Department of Political Science and Public Administration UzhNU
st. Daniel Galician 57/57, m. Mukachevo, 89600, Ukraine

THE INFLUENCE OF EXTERNAL MIGRATION ON SOCIO-POLITICAL PROCESSES IN THE EU

Summary

Migration is a complex multistage process. In the era of globalization and scientific and technological progress deliberated migration policy is considered to be the key to the country success on international arena. As at the beginning of XIXth century, France, Germany, Great Britain remains one of the most popular countries for migrants. However, despite the undeniable experience of the, its policy in this area is often perceived ambiguously.

The article describes the main dimensions of the impact of migrations on the socio-political situation in the EU countries. The basic principles, types and tools of immigration policy have been studied. The mechanisms and means aimed to integrate immigrants and their descendants into the cultural, social and political space have been analyzed.

Key words: immigration, migration policy, national identity, multiculturalism, France, Germany, Great Britain.